

Тарана

«Знову привіт тобі, моя чарівна й кохана Babette. Як і обіцяв, пишу тобі про мою подорож, як лише з'явилася нагода. Зранене моє серце лине до тебе, як жайворонки до синього неба, і що далі я від тебе, то важче на душі. Але — геть тривогу й сумні думки! Не хочу наганяти на тебе, як кажуть англійці, spleen. Навпаки — розважити історією, про яку тут, у Брацлавському воєводстві, говорять усі — від старост і воєводи до простих посполитих. Куди не зайдеш, у який шинок, то в них, у тих корчмах, аж гудить — усі переповідають одне одному жахливі деталі ревівської різанини. Історія — справді моторошна. Зізнаюся — наслухавшись тих жахів, я й спати не міг. Та й нині мені буває не по собі, особливо коли згадаю всіх тих оповідачів, які тремтливими губами на білих обличчях розповідали про ту бійню.

Я всі ті розповіді (а може, звичайні сільські брехні) зібрав і вирішив записати, трохи

додавши своєї фантазії. Чи то для того, аби трохи виплеснути розкуйовджену уяву, бо ж, зізнаюся, мені то аж наснилося, а може, щоб була нагода почитати в салоні графині Радзивілл — ти ж знаєш, вона обожнює історії такого трибу. Залишаю те на твій розсуд...

Так от, Ревівка — то такий хутір у милях двадцяти на південь від Брацлава. Тихий собі й нічим не примітний. Увесь залитий зеленню, з жовтими стріхами, що, наче соромлячись, виглядають із-за дерев...

Місцеві кажуть, що того вечора чорнота впа-
ла раптово. Це тут часто буває в липні. Раз — і наче хтось великий просто задуває свічку. Все окутує темрявою, наче чорним полотном, і лише зорі, що густо розсипає над головою, осявають навколишній світ своїм тьмяним сяйвом. Та того вечора хутір пропав у суцільному мороці — навіть світло зірок не пробивалося крізь величезні хмари, що повзли небом. Лише раз по раз із-під них вигулькував щербатий місяць, хапав трохи повітря й занурювався знову. Пастух, який шукав корову неподалік хутора, розповідав потім — тиша дзвеніла, як перед бурею. Її лиш несміливо розбивали цвіркуни, що недоречно дзеленчали в увесь голос, однак і вони швидко замовкли — несподівано їх заглушив величезний осокір. Пастух божився — гілля велетня, що стояло просто посеред обійстя, почало розгойдуватись у якомусь сумному танці й шуміти, як живе, немов попереджаючи про страшне.

Гілля осокара розхитав вітер, що налетів зі сходу. Він загув у вишині, а врешті ввійнув до низу. Спершу ледве-ледве, потім усе сильніше. Здійнялася курява. Серед хмар мигнуло, потім іще раз, а тоді повноцінним вибухом небо роздерла блискавка. Дощ почався відразу, без передмов, зливою. Вона зашуміла монотонно, немов тисячі губ, нервово поспішаючи, зашепотіли якісь моторошні історії.

Переляканий грозою пастух, який намок і вже й думати забув про зниклу корову, завмер. Несподівано у світлі чергової блискавки він вгледів чоловіка. Важко загрузаючи у м'якій від зливи землі, той підійшов до воріт хутора — за них правив звичайний собі брус, що перегороджував дорогу. Постать уперлася руками в перекладину й так завмерла. Вода стікала по шапці, обличчю й вусах струмками. Мокрі сорочка та штани обліпили тіло, втім чоловік стояв, не рухаючись. Блискавки осявали його широкі, немов витесані, вилиці, побиті віспою щоки та щілинки примружених очей. Раптом одним швидким рухом він змахнув краплі з очей рукавом сорочки — у світлі блискавки блиснуло лезо довгого ножа, якого він стискав побілілими пальцями. Не повертаючись, невідомий підняв руку з ножем. Пастух, що налякано спостерігав за незнайомцем, здригнувся — майже відразу з-за дерев привидами піднялися на ноги ще четверо. Мокрі вуса, важкі від води плащі-кобеняки з каптурами, жорсткі незворушні обличчя. Вони також уважно дивилися на обійстя, на велику хату для господарів і меншу —

для наймитів. Погляди з-під мокрих шапок не залишили й найменшого сумніву, хто ці люди і для чого вони тут — пастух відразу забився в кущі й там завмер, боячись поворухнутися.

Дощ не вщухав. Ватажок підліз попід поперециною, що закривала хід, і першим ступив на подвір'я. За ним мовчки посунули й інші. Чи не відразу до них, валуючи й розкидаючи навсібіч грязюку, кинулися пси. Та нічні гості не злякалися — лише трохи розійшлися, ставши дещо віддалік один від одного. Величезні собаки збили двох із ніг. Однак ті не кричали. Мовчки, неначе робили вже так і не раз, і не двічі, запхали в пащі вовкодавам руки, обгорнуті шматками волячої шкіри, і почали всаджувати у волохаті загривки вовкодавів довгі леза. Не минуло й хвилини, як п'ятірка пішла далі, залишивши собак конати в калюжах із води та крові. Ніхто нічого не почув — дощ, що незворушно падав на масну, як масло, землю, притишив усе.

А ще вода миттю перетворила подвір'я на болото. Йти п'ятірці довелося, вириваючи ноги з в'язкої землі, що блищала у світлі блискавок. Вони зупинилися біля меншого будинку. Та лише на мить. Удар. Благенькі двері вилетіли й упали в сінях. Нападники забігли в темний отвір, всліпу колячи й ріжучи все, що там було живе. Зойки й передсмертні крики заповнили хату, та чутно надворі їх не було — там так само шаленіла гроза.

Трохи згодом із хати вийшов ватаг. Він заморився. Мав вигляд плугатаря, що тільки-но закінчив орати. Сперся об одвірок і витер